УДК 371.134:796.015
DOI https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series5.2025.108.05

Бєлий С. П.

ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНА КОМУНІКАЦІЯ МАЙБУТНЬОГО ТРЕНЕРА З ВИДУ СПОРТУ З ОГЛЯДУ НА ПРОФЕСІЙНИЙ СТАНДАРТ

У статті розглянуто види професійно-педагогічних комунікацій майбутнього тренера з виду спорту з огляду на професійний стандарт, затверджений і введений в дію у 2025 році. Визначено поняття «професійно-педагогічна комунікація тренера з виду спорту», яке розглядаємо, як – систему безпосередніх чи опосередкованих зв'язків та взаємодій учасників навчально-тренувального процесу, що реалізуються за допомогою вербальних і невербальних засобів, засобів комп'ютерної комунікації з метою взаємообміну інформацією, регулювання педагогічних відносин, моделювання й управління процесом комунікації в спортивній підготовці.

Зміст фахової підготовки майбутніх тренерів має відповідати зазначеним у професійному стандарті різновидам професійно-педагогічних комунікацій, які здійснює тренер у процесі виконання трудових функцій.

Серед трудових функцій тренера виокремлені: організаційна та адміністративна діяльність; педагогічна та виховна діяльність; планування та організація навчально-тренувального процесу; проведення навчально-тренувальних занять; контроль, моніторинг, оцінка, відбір і корекція спортивної підготовки; підготовка, забезпечення та аналіз змагальної діяльності; створення безпечних умов під час тренувальної та змагальної діяльності спортсменів; використання інноваційних технологій у спорті; самоосвіта і професійний розвиток.

Аналіз професійного стандарту дозволив дійти висновків, що тренер з виду спорту – є суб'єктом професійно-педагогічної комунікації і він має бути носієм активного, діяльного, творчого начала, комунікативно освіченою особистістю, здатною свідомо планувати й організовувати навчально-тренувальний процес, впливати на його учасників, сприймати, аналізувати, оцінювати інформаційний, емоційний та інтелектуальний зміст висловлювань суб'єктів комунікації, їхні психофізіологічні й енергетичні стани, мати розвинений емоційний інтелект, володіти комунікативними уміннями, навичками, досвідом.

Ключові слова: *професійний стандарт, професійно-педагогічна комунікація, тренер з виду спорту, освітньо-професійна програма.*

Узагальнену характеристику діяльності фахівців галузі фізичної культури і спорту першого (бакалаврського) рівня вищої освіти представлено в стандарті вищої освіти з позиції її функціонального призначення, професійних умінь і навичок, затвердженим та введеним в дію Наказом міністерства освіти та науки України № 567 від 24 квітня 2019 року. Наказом Національного університету фізичного виховання і спорту України від 19 вересня 2025 року № 408-заг., затверджено та введено в дію професійний стандарт «Тренер з виду спорту» (2025). Зміст фахової підготовки майбутніх тренерів мають відповідати зазначеним у стандартах вимогам, на підставі яких ЗВО розробляють освітньо-професійні програми. Винакає необхідність перегляду їх змісту та оновленню.

Мета статті полягає у розкритті акцентів здійснення професійно-педагогічної комунікації майбутнього тренера з виду спорту з огляду на професійний стандарт «Тренер з виду спорту» (2025).

Аналіз останніх публікацій свідчить про те, що зміст професійної підготовки тренерів з виду спорту у ЗВО має постійно вдосконалюватися. Питання вдосконалення професійної підготовки тренерів знаходить відображення в сучасних наукових дослідженнях: Бондаренко О., Пільової С. (2023); Борейко Н., Юшко О., Азаренкової Л. (2024); Жиденко А., Паперник В. (2023); Луценко І., Коновал Ю., Буренко, М. (2024); Garcia Lopez L., Kirk, D (2022); та ін. [2; 3; 6; 9; 11].

Сучасна освітня парадигма спирається на компетентнісний підхід у навчанні майбутніх фахівців. Професійна підготовка фахівців сфери фізичної культури і спорту передбачає розвиток загальних та фахових компетентностей протягом навчання, що має забезпечити належний рівень вмінь та навичок здобувачам вищої освіти [6]. Формальний підхід до визначення фахових компетентностей майбутніх тренерів без урахування специфіки професійної діяльності та вимог сучасної спортивної індустрії провокує дисбаланс теоретичних та практичних складників освітнього процесу.

Дослідження питань розвитку професійно-педагогічної комунікативної компетентності педагога в освітньому просторі розглянуто багатьма вченими: Волкова Н., Жирун О., Когут І. [4; 7; 8]. Психолого-педагогічні аспекти професійної підготовки та вплив психотехнічних інструментів на формування комунікативної компетентності розкриті у роботах (Богдан Ж., Середа Н., Солодовник Т., Грибан Г. та ін.) [1; 5].

В професійному стандарті «Тренер з виду спорту» (2025) зазначені наступні професійні кваліфікації: асистент (помічник) тренера з виду спорту; тренер з виду спорту (фахівець); тренер з виду спорту (професіонал). Фахова підготовка майбутніх тренерів з обраного виду спорту має спиратися на трудові функції та компетентності за професійними кваліфікаціями зазначеними у професійному стандарті. Серед трудових функцій тренера у стандарті виокремлені: організаційна та адміністративна діяльність; педагогічна та виховна діяльність; планування та організація навчально-тренувального процесу; проведення навчально-тренувальних занять; контроль, моніторинг, оцінка, відбір і корекція спортивної підготовки; підготовка, забезпечення

та аналіз змагальної діяльності; створення безпечних умов під час тренувальної та змагальної діяльності спортсменів; використання інноваційних технологій у спорті; самоосвіта і професійний розвиток [10].

Розглянемо компетентності тренера і види професійно-педагогічних комунікацій в процесі реалізації його основних трудових функцій з огляду на професійний стандарт «Тренер з виду спорту» (2025) [10].

Трудові функції тренера: організаційна та адміністративна.

1. Здатність до організації діловодства та ведення тренерської документації (використання професійної термінології і понятєвої бази під час ведення тренерської документації).

2. Здатність забезпечувати виконання правил внутрішнього розпорядку, інструкцій з охорони праці та безпеки (використання навичок ефективної комунікації з учасниками навчально-тренувального процесу для забезпечення виконання правил внутрішнього розпорядку та проведення інструктажів з охорони праці та вимог безпеки, санітарно-гігієнічних і етичних норм).

3. Здатність координувати діяльність допоміжного персоналу: асистенти, статисти, масажисти, волонтери тощо (взаємодія з допоміжним персоналом, надавати рекомендації щодо координації роботи; створення умов для ефективної комунікації допоміжного персоналу).

4. Здатність взаємодіяти з батьками, керівництвом спортивних шкіл, клубів, федерацій (взаємодія з батьками, керівництвом спортивних шкіл, клубів, федерацій для забезпечення прозорості згідно стандартів професійної етики).

5. Здатність планувати стратегічні цілі та впроваджувати інноваційні підходи у роботу спортивної організації/ спортивної команди (використання навички ефективної комунікації з потенційними спонсорами спортивної організації, спортивної команди, керівництвом та учасниками навчально-тренувального процесу для формування позитивного іміджу спортивної організації або спортивної команди).

6. Здатність координувати плани роботи спортивних організацій (взаємодія з керівництвом спортивних організацій для погодження планів роботи спортивних організацій).

7. Здатність координувати кошторис для проведення заходів підготовки спортсменів та здійснювати контроль використання спонсорських чи бюджетних коштів у межах повноважень (взаємодія з керівництвом спортивних організацій, спонсорами, меценатами для погодження бюджету з проведення заходів підготовки спортсменів та для відповідального ставлення до фінансових ресурсів для уникнення зловживань та нецільового використання коштів).

Трудові функції тренера: педагогічна та виховна.

1.Здатність до формування у спортсменів соціальних якостей, патріотизму, підвищення загальнокультурного рівня та утвердження принципів загальнолюдської і національної моралі, підготовка до трудової та оборонної діяльності (спілкування зі спортсменами щодо формування соціальних якостей, патріотизму, підвищення загальнокультурного рівня та утвердження принципів загальнолюдської і національної моралі, підготовка до трудової та оборонної діяльності).

2. Здатність створювати умови щодо формування здорового способу життя, морально-вольових якостей, підвищення мотивації до занять спортом, психологічної підтримки (формування здорового способу життя, морально-вольових якостей, підвищення мотивації до занять спортом).

3. Здатність виховувати у спортсменів навички щодо дотримання спортивної етики, дисципліни, чесної гри, поваги до суперників, заохочення до самоосвіти й самоконтролю (спілкування зі спортсменами щодо дотримання спортивної етики, дисципліни, чесної гри, поваги до суперників, заохочення до самоосвіти й самоконтролю).

4. Здатність забезпечувати формування у спортсменів знань щодо теоретичних основ виду спорту (спілкування зі спортсменами (та іншими фахівцями за потреби) щодо теоретичних основ обраного виду спорту).

5. Здатність забезпечувати індивідуальну взаємодію зі спортсменами різних вікових груп та рівнів підготовленості, у тому числі спортсменів з інвалідністю та /або з обмеженням повсякденного функціонування різних нозологічних груп (спілкування зі спортсменами та іншими особами (за потреби) з урахуванням індивідуальних особливостей спортсменів, у тому числі спортсменів з інвалідністю та /або з обмеженням повсякденного функціонування різних нозологічних груп).

Трудові функції тренера: планування та організація навчально-тренувального процесу.

1. Здатність здійснювати планування (багаторічне, річне, етапне, поточне, оперативне тощо) процесу підготовки на основі теорії періодизації спортивного тренування (взаємодія з керівництвом спортивних організацій (за потреби) та учасниками навчально-тренувального процесу для погодження планів підготовки; використання професійної термінології і понятєвої бази під час підготовки планів).

2. Здатність організовувати навчально-тренувальний процес спортсменів на різних етапах багаторічного вдосконалення (взаємодія з учасниками навчально-тренувального процесу, фахівцями медико-біологічного і психологічного супроводу для розроблення/ обґрунтування/ адаптації/модифікації форм організації навчально-тренувального процесу визначення його ефективності та своєчасної корекції).

3. Здатність складати й оптимізувати розклад занять (взаємодія з учасниками навчально-тренувального процесу для складання/ адаптації/модифікації розкладу занять).

4. Здатність розробляти структуру і зміст навчально-тренувальних занять, мікро-, мезоциклів (у тому числі з урахуванням особливостей жіночого організму), етапів, періодів, макроциклів тощо (взаємодія з

учасниками навчально-тренувального процесу для розроблення/ адаптації/модифікації структури і змісту тренувальних занять, мікро-, мезоциклів, етапів, періодів, макроциклів тощо).

5. Здатність використовувати обладнання, інвентар та інші ресурси для ефективного навчально-тренувального процесу в обраному виді спорту (спілкування зі спортсменами щодо правил експлуатації спортивного обладнання та інвентарю та під час використання обладнання, інвентарю та інших ресурсів).

6. Здатність розробляти індивідуальні плани тренувань з урахуванням статевих, вікових особливостей та рівня підготовленості спортсмена (комунікація зі спортсменом для розроблення / адаптації / модифікації індивідуального плану тренувань).

7. Здатність планувати й організовувати навчально-тренувальні заходи з урахуванням нозологічних особливостей спортсменів з інвалідністю та / або з обмеженням повсякденного функціонування, доступності до спортивних споруд та спеціалізованого інвентарю (взаємодія з учасниками навчально-тренувального процесу, фахівцями медико-біологічного та психологічного супроводу та допоміжним персоналом для розроблення/ адаптації / модифікації планів та форм організації тренувальних заходів).

8. Здатність адаптувати навчально-тренувальні програми, фізичні навантаження і засоби відновлення відповідно до індивідуальних функціональних можливостей спортсменів з інвалідністю та / або з обмеженням повсякденного функціонування (взаємодія з учасниками навчально-тренувального процесу, фахівцями медико-біологічного та психологічного супроводу та допоміжним персоналом для адаптації/модифікації навчально-тренувальних програм, фізичних навантажень і засобів відновлення).

Трудові функції тренера: проведення навчально-тренувальних занять.

1. Здатність організовувати та проводити навчально-тренувальні заняття (заходи) різного типу та спрямованості у різних вікових групах спортсменів на етапах багаторічної підготовки (взаємодія з учасниками навчально-тренувального процесу для розроблення/ обґрунтування/ адаптації/модифікації форм організації та проведення навчально-тренувальних занять (заходів) різного типу та спрямованості; використання ефективної комунікаційної стратегії для різних вікових груп).

2. Здатність використовувати різноманітні засоби і методи розвитку та вдосконалення фізичних якостей та рухових здібностей відповідно до вікових особливостей спортсмена та етапу багаторічного вдосконалення в обраному виді спорту (взаємодія з учасниками навчально-тренувального процесу для обґрунтування/ адаптації/модифікації засобів і методів на розвиток та вдосконалення фізичних якостей та рухових здібностей спортсменів; використання ефективних комунікаційних стратегій для різних вікових груп спортсменів).

3. Здатність організовувати та проводити тренування з фізичної та / або техніко-тактичної, психологічної підготовки (взаємодія з учасниками навчально-тренувального процесу для розроблення/ обґрунтування / адаптації/модифікації форм організації та проведення тренувань з фізичної та /або техніко-тактичної, психологічної підготовки).

4. Здатність добирати ефективні засоби і методи спортивної підготовки на етапах багаторічного вдосконалення (взаємодія з учасниками навчально-тренувального процесу для обґрунтування / адаптації / модифікації засобів і методів спортивної підготовки на етапах багаторічного вдосконалення).

5. Здатність навчати загальним та спеціальним технічним прийомам і допоміжним вправам із урахуванням нозології спортсменів (використання навичок ефективної комунікації з учасниками навчально-тренувального процесу та професійної термінології і понятійної бази).

Трудові функції тренера: контроль, моніторинг, оцінка, відбір і корекція спортивної підготовки.

1. Здатність здійснювати оперативний, поточний, етапний контроль за рівнем підготовленості спортсменів (взаємодія з учасниками навчально-тренувального процесу для обґрунтування/ адаптації/модифікації/ корекції планів навчально-тренувальних заходів на основі результатів контролю; інформування учасників навчально-тренувального процесу про результати контролю).

2. Здатність здійснювати контроль змагальної діяльності в обраному виді спорту (взаємодія з учасниками навчально-тренувального процесу для обґрунтування/ адаптації/модифікації/ корекції планів тренувальних заходів на основі результатів контролю; інформувати учасників навчально-тренувального процесу про результати контролю).

3. Здатність здійснювати моніторинг функціонального стану спортсменів, ефективності навчально-тренувального та змагального процесів і корекцію тренувальних навантажень (взаємодія з учасниками навчально-тренувального процесу для обґрунтування/ адаптації/модифікації/ корекції тренувальних навантажень на основі результатів моніторингу; інформувати про результати моніторингу).

4. Здатність здійснювати відбір спортсменів у процесі багаторічного спортивного вдосконалення (інформувати учасників навчально-тренувального процесу про результати відбору).

5. Здатність співпрацювати з медичним персоналом для моніторингу стану здоров'я, виявлення ризиків перенавантаження або травм у спортсменів (взаємодія з медичним персоналом та спортсменами для моніторингу стану здоров'я; комунікація зі спортсменами про виявлення ризиків перенавантаження або травм).

6. Здатність застосовувати тести для визначення функціональних можливостей і рівня адаптації спортсменів з інвалідністю та /або з обмеженням повсякденного функціонування різних нозологічних груп (взаємодія з учасниками навчально-тренувального процесу для обґрунтування / адаптації/модифікації/ корекції

планів тренувальних заходів на основі результатів тестування; інформування учасників навчально-тренувального процесу про результати тестування).

7. Здатність здійснювати моніторинг функціонального стану спортсменів з інвалідністю та /або з обмеженням повсякденного функціонування (взаємодія з учасниками навчально-тренувального процесу для обґрунтування/ адаптації/модифікації/ корекції тренувальних навантажень на основі результатів моніторингу; інформування учасників про результати моніторингу).

8. Здатність коригувати навантаження спортсменів з інвалідністю та /або з обмеженням повсякденного функціонування з урахуванням рекомендацій медичних фахівців і реабілітологів (взаємодія з медичними фахівцями, реабілітологами та учасниками навчально-тренувального процесу для обґрунтування/ адаптації/ модифікації/ корекції тренувальних навантажень на основі наданих рекомендацій).

Трудові функції тренера: підготовка, забезпечення та аналіз змагальної діяльності.

1. Здатність організовувати спортсмена /команду до участі у змаганнях та оформлювати документи (використання навички ефективної комунікації з організаторами та учасниками змагань).

2. Здатність організовувати навчально-тренувальні збори (використання навичок ефективної комунікації з керівництвом об’єкта проведення навчально-тренувальних зборів та їх учасниками).

3. Здатність розробляти тактичні плани та стратегії участі у змаганнях спортсменів/ команд (використання навичок ефективної комунікації зі спортсменами (командою) для забезпечення реалізації розробленого тактичного плану та стратегії участі у змаганнях).

4. Здатність моделювати змагальну діяльність спортсмена/ команди (взаємодія з учасниками навчально-тренувального процесу для обґрунтування моделей змагальної діяльності спортсмена/ команди).

5. Здатність виконувати суддівські і представницькі функції під час організації та проведення змагань (використання навичок ефективної комунікації з організаторами та учасниками змагань; професійну термінологію і понятєву базу під час підготовки документації і виконання суддівських і представницьких функцій у процесі організації і проведення змагань).

6. Здатність управляти змагальною діяльністю спортсмена/ команди (використання навичок ефективної комунікації зі спортсменом/ командою, учасниками змагань; взаємодія зі спортсменом/ командою для оптимізації змагальної діяльності).

7. Здатність здійснювати психологічну підтримку спортсмена /команди та формувати мотивацію на досягнення спортивного результату змагальної діяльності (спілкування зі спортсменами для забезпечення психологічної підтримки та мотивації на досягнення спортивного результату в процесі змагальної діяльності спортсмена /команди).

8. Здатність фахово інформувати про дотримання антидопінгового законодавства (спілкування з учасниками навчально-тренувального процесу про дотримання вимог антидопінгового законодавства).

9. Здатність організовувати змагальну діяльність спортсмена з урахуванням специфіки адаптивного спорту (використання навички ефективної комунікації з організаторами змагань та спортсменами з урахуванням специфіки адаптивного спорту).

Трудові функції тренера: створення безпечних умов під час тренувальної та змагальної діяльності спортсменів.

1. Здатність проводити інструктаж з техніки безпеки у процесі спортивної діяльності (комунікація з учасниками начально-тренувального процесу щодо правил техніки безпеки та санітарно-гігієнічних вимог).

2. Здатність дотримуватися вимог техніки безпеки, санітарно-гігієнічних вимог під час використання спортивних споруд, інвентарю та обладнання (комунікація з учасниками навчально-тренувального процесу щодо дотримання правил техніки безпеки та санітарно-гігієнічних вимог та правил експлуатації інвентарю та обладнання, забезпечуючи їх безпечну експлуатацію).

3. Здатність надавати першу домедичну допомогу спортсменам під час виникнення у них невідкладних станів у процесі навчально-тренувальної та змагальної діяльності (координація дій у разі виникнення надзвичайних ситуацій, невідкладних станів у процесі навчально-тренувальної та змагальної діяльності).

4. Здатність застосовувати заходи відновлення та запобігання травмам (комунікація з учасниками навчально-тренувального процесу щодо визначення змін у функціональному стані спортсменів для профілактики перенавантаження та запобігання травматизму).

5. Здатність забезпечувати доступні та безпечні умови занять (адаптований інвентар, пристосовані майданчики) для спортсменів різних нозологічних груп (комунікація з учасниками навчально-тренувального процесу щодо правил техніки безпеки та санітарно-гігієнічних вимог та правил експлуатації інвентарю та обладнання, забезпечуючи їх безпечну експлуатацію).

Трудові функції тренера: використання інноваційних технологій у спорті.

1. Здатність використовувати цифрове обладнання, системне та прикладне програмне забезпечення (застосунки, у т. ч. онлайн), мережу Інтернет для вирішення завдань в процесі тренувальної та змагальної діяльності спортсменів (взаємодіяти з учасниками навчально-тренувального процесу та розробниками (за потреби) для обґрунтування/ адаптації/модифікації/ впровадження та застосування цифрового обладнання, системного та прикладного програмного забезпечення в процесі тренувальної та змагальної діяльності).

2. Здатність використовувати інноваційні програми для аналізу спортивних результатів, корегування навантажень і прогнозування ризику травм (комунікація з учасниками навчально-тренувального процесу для обґрунтування/ адаптації/модифікації/ впровадження та застосування інноваційних програм аналізу спортивних результатів, корегування навантажень і прогнозування ризику травм).

Трудові функції тренера: самоосвіта і професійний розвиток.

1. Здатність здійснювати систематичне підвищення кваліфікації (взаємодія з колегами у професійних спільнотах з питань підвищення кваліфікації).

2. Здатність здійснювати моніторинг та впроваджувати передовий досвід (практики) у процес підготовки (взаємодія з колегами у професійних спільнотах та з фахівцями суміжних спеціальностей: лікарями, психологами, дієтологами, фізичними терапевтами тощо для моніторингу та впровадження передового досвіду (практик) у процес підготовки).

3. Здатність взаємодіяти з фахівцями суміжних професій для підвищення ефективності навчально-тренувального процесу (взаємодія з фахівцями суміжних професій для підвищення ефективності навчально-тренувального процесу.

4. Здатність розробляти навчально-методичні матеріали, удосконалювати тренувальні програми з урахуванням новітніх тренерських практик (взаємодія з колегами у професійних спільнотах та з фахівцями суміжних професій.

5. Здатність дотримуватися професійної етики (використання навичок ефективної комунікації з учасниками навчально-тренувального процесу з колегами у професійних спільнотах та з фахівцями суміжних професій з дотриманням принципів професійної етики).

Аналіз професійного стандарту дозволив дійти висновків, що тренер з виду спорту – є суб'єктом професійно-педагогічної комунікації і він має бути носієм активного, діяльного, творчого начала, комунікативно освіченою особистістю, здатною свідомо планувати й організовувати навчально-тренувальний процес, впливати на його учасників, сприймати, аналізувати, оцінювати інформаційний, емоційний та інтелектуальний зміст висловлювань суб'єктів комунікації, їхні психофізіологічні й енергетичні стани, мати розвинений емоційний інтелект, володіти комунікативними уміннями, навичками, досвідом.

Професійно-педагогічна комунікація тренера з виду спорту це – система безпосередніх чи опосередкованих зв'язків та взаємодій учасників навчально-тренувального процесу, що реалізуються за допомогою вербальних і невербальних засобів, засобів комп'ютерної комунікації з метою взаємообміну інформацією, регулювання педагогічних відносин, моделювання й управління процесом комунікації в спортивній підготовці. Розгортається вона у процесі спільної комунікативної діяльності суб'єкт-суб'єктної взаємодії, опосередкованої взаємообміном інформацією, за якої кожен з його учасників засвоює загальнолюдський досвід, суспільні, педагогічні, комунікативні, моральні та інші цінності, знання і способи комунікативної діяльності, виявляє, розкриває і розвиває власні психічні якості, формується як особистість і як суб'єкт комунікації.

Теоретичний зміст предметної сфери освітньо-професійних програм, спрямованих на фахову підготовку тренерів з виду спорту включає: знання із соціально-гуманітарних дисциплін, фундаментальних та дисциплін професійної підготовки. Подолання суперечностей та розбіжностей при їх розробці або удосконаленні можливо з урахуванням зазначених у професійному стандарті видів професійно-педагогічних комунікацій, які здійснює тренер у процесі виконання трудових функцій.

Використана література:

1. Богдан Ж., Середа Н., Солодовник Т. Формування комунікативної компетентності студентів закладів вищої освіти: монографія. Харків: Друкарня Мадрид, 2020. 262 с. URL : https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/46292
2. Бондаренко О. В., Пільова С. Г. Філософські аспекти успішної діяльності тренера. *Інноваційна педагогіка*. 2023. № 57. Т. 1. С. 146–150. DOI : https://doi.org/10.32782/2663-6085/2023/57.1.292.
3. Борейко Н., Юшко, О. Азаренкова, Л. Гуманістична спрямованість підготовки спортивного тренера. *Науковий часопис Українського державного університету імені Михайла Драгоманова*. 2024. Вип. 3К (176). С. 123–127. DOI : https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2024.3K(176).263.
4. Волкова Н. П. Професійно-педагогічна комунікація: навчальний посібник. Київ: ВЦ «Академія», 2006. 256 с. URL : https://library.udpu.edu.ua/library_files/412009.pdf
5. Грибан Г. П. Професійно-комунікативна компетентність як одна з вимог формування особистості сучасного тренера. *Науковий часопис Українського державного університету імені Михайла Драгоманова*. 2023. Вип. 3К (162). С. 109–113. DOI : https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2023.3K(162).22.
6. Жиденко А., Паперник В. Професійна підготовка тренерів у галузі фізичної культури та спорту. *Науковий часопис Українського державного університету імені Михайла Драгоманова.* 2023. Вип. 3К (162). С. 142–147. DOI : https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2023.3K(162).28.
7. Жирун О. А. Педагогічна комунікація в аспекті професійної ідентичності. *Вісник НТУУ «КПІ». Філософія. Психологія. Педагогіка.* 2010. № 1. С. 100–104. URL : https://ela.kpi.ua/server/api/core/bitstreams/804598a8-aebd-4174-8e71-5de69d666f34/content
8. Когут І. В. Зміст формування професійно-педагогічної комунікативної компетентності в сучасних соціокультурних умовах. *Науковий збірник інституту інноваційних технологій і змісту освіти МОН України «Проблеми освіти».* Київ, 2013. Вип. 77. Ч. 2. С. 75–79. https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/5583 (дата звернення: 22.11.2025).
9. Луценко І. М., Коновал Ю. М., Буренко М. С. Професійна підготовка тренерів та фахівців у галузі фізичної культури і спорту в закладах вищої освіти України: сучасні підходи та виклики. *Академічні візії*. 2024. № 37. URL : https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/1454

10. ДК 003:2010. Класифікатор професій. [Чинний від 2025-09-25]. Київ, 2025. 51 с. (Професійний стандарт «Тренер з виду спорту»). https://register.nqa.gov.ua/uploads/0/824-trener_z_vidu_sportu.pdf
11. Garcia Lopez L., Kirk D. Coaches’ perceptions of sport education: a response to precarity through a pedagogy of affect. *Physical Education and Sport Pedagogy*. 2022. № 27(4), P. 353–367. https://doi.org/10.1080/17408989.2021.18912115

References:

1. Bohdan Zh., Sereda N., Solodovnyk T. (2020). Formuvannia komunikatyvnoi kompetentnosti studentiv zakladiv vyshchoi osvity [Formation of communicative competence of students of higher education institutions]: monohrafiia. Kharkiv: Drukarnia Madryd. 262 s. https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/46292 [in Ukrainian].
2. Bondarenko O. V., Pilova S. H. (2023). Filosofski aspekty uspishnoi diialnosti trenera [Philosophical aspects of successful coaching]. *Innovatsiina pedahohika.* № 57(1). P. 146–150. DOI :https://doi.org/10.32782/2663-6085/2023/57.1.292 [in Ukrainian].
3. Boreiko N., Yushko O., Azarenkova L. (2024). Humanistychna spriamovanist pidhotovky sportyvnoho trenera [Humanistic orientation of sports coach training]. *Naukovyi chasopys Ukrainskoho derzhavnoho universytetu imeni Mykhaila Drahomanova.* 3K(176), P. 123–127. DOI : https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2024.3K(176).263 [in Ukrainian].
4. Volkova N. P. (2006). Profesiino-pedahohichna komunikatsiia [Professional and pedagogical communication]: navchalnyi posibnyk. Kyiv : VTs «Akademiia». 256 s. URL : https://library.udpu.edu.ua/library_files/412009.pdf [in Ukrainian].
5. Hryban H. P. (2023). Profesiino-komunikatyvna kompetentnist yak odna z vymoh formuvannia osobystosti suchasnoho trenera [Professional and communicative competence as one of the requirements for the formation of the personality of a modern coach]. *Naukovyi chasopys Ukrainskoho derzhavnoho universytetu imeni Mykhaila Drahomanova.* 3K(162). S. 109–113. DOI : https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2023.3K(162).22 [in Ukrainian].
6. Zhydenko A., Papernyk V. (2023). Profesiina pidhotovka treneriv u haluzi fizychnoi kultury ta sportu. [Professional training of coaches in the field of physical education and sports]. *Naukovyi chasopys Ukrainskoho derzhavnoho universytetu imeni Mykhaila Drahomanova.* 3K(162). S. 142–147. DOI : https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2023.3K(162).28 [in Ukrainian].
7. Zhyrun O. A. (2010). Pedahohichna komunikatsiia v aspekti profesiinoi identychnosti [Pedagogical communication in the aspect of professional identity]. *Visnyk NTUU «KPI». Filosofiia. Psykholohiia. Pedahohika*. № 1. S. 100–104. URL : https://ela.kpi.ua/server/api/core/bitstreams/804598a8-aebd-4174-8e71-5de69d666f34/content [in Ukrainian].
8. Kohut I. V. (2013). Zmist formuvannia profesiino-pedahohichnoi komunikatyvnoi kompetentnosti v suchasnykh sotsiokulturnykh umovakh [The content of the formation of professional and pedagogical communicative competence in modern socio-cultural conditions]. *Naukovyi. zbirnyk. instytutu innovatsiinykh tekhnolohii i zmistu osvity MON Ukrainy «Problemy osvity».* Kyiv. № 77(2). S. 75–79. URL : https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/5583 [in Ukrainian].
9. Lutsenko I. M., Konoval Yu. M., Burenko M. S. (2024). Profesiina pidhotovka treneriv ta fakhivtsiv u haluzi fizychnoi kultury i sportu v zakladakh vyshchoi osvity Ukrainy: suchasni pidkhody ta vyklyky [Professional training of coaches and specialists in the field of physical culture and sports in higher education institutions of Ukraine: modern approaches and challenges]. *Akademichni vizii.* № 37. URL : https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/1454 [in Ukrainian].
10. DK 003:2010. (2025). Klasyfikator profesii [Profession classifier]. [Chynnyi vid 2025-09-25]. Kyiv. 51 s. (Profesiinyi standart «Trener z vydu sportu»). URL : https://register.nqa.gov.ua/uploads/0/824-trener_z_vidu_sportu.pdf [in Ukrainian].
11. Garcia Lopez L., Kirk D. (2022). Coaches’ perceptions of sport education: a response to precarity through a pedagogy of affect. *Physical Education and Sport Pedagogy.* № 27(4). P. 353–367. DOI : https://doi.org/10.1080/17408989.2021.18912115

S. Bielyi. Professional-pedagogical communication of a future sports coach based on the professional standard

This article examines the types of professional-pedagogical communication engaged in by future sports coaches, specifically within the framework of the professional standard approved and implemented in 2025. The concept of “professional and pedagogical communication of a sports coach” is defined, as a system of direct or indirect connections and interactions among participants in the training process. Implemented through verbal, non-verbal, and computer-mediated means, this system aims to exchange information, regulate pedagogical relationships, and model and manage the communication process within sports training.

The content of professional training of future trainers must correspond to the types of professional and pedagogical communications specified in the professional standard, which the trainer carries out in the process of performing to a coach’s job functions.

Key job functions identified include: organizational and administrative activities; pedagogical and educational activities; planning and organizing the training process; conducting training sessions; monitoring, evaluating, selecting, and adjusting sports training; preparing for and analyzing competitive performance; ensuring safety during training and competition; utilizing innovative technologies in sports; and engaging in self-education and professional development.

An analysis of the professional standard identifies the sports coach as an active agent of professional-pedagogical communication. The coach must possess an active, practical, and creative orientation, alongside communicative competence. This role requires the ability to consciously plan and organize the training process, influence participants, and perceive, analyze, and evaluate the informational, emotional, and intellectual content of interactions, as well as the psychophysiological and energetic states of athletes. Furthermore, the coach must demonstrate developed emotional intelligence, communicative skills, and professional experience.

Key words: *professional standard, professional-pedagogical communication, sports coach, Educational-Professional Program.*

Дата першого надходження рукопису до видання: 10.11.2025
Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 19.12.2025
Дата публікації: 31.12.2025